IV

(Tájékoztatások)

AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEITŐL, SZERVEITŐL, HIVATALAITÓL ÉS ÜGYNÖKSÉGEITŐL SZÁRMAZÓ TÁJÉKOZTATÁSOK

TANÁCS

A Tanács következtetései (2012. november 26.) az írástudásról

(2012/C 393/01)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

TEKINTETTEL:

1. Az oktatás és képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről („Oktatás és képzés 2020") szóló, 2009. május 12-i tanácsi következtetésekre ([1]), amelyek célul tűzték ki az alapkészségek (olvasástudás, matematika és természettudományok) tekintetében gyengén teljesítők arányának 15 %-ra történő csökkentését 2020-ra.

2. A felnőttkori tanulásra vonatkozó megújított európai cselekvési programról szóló, 2011. december 20-i tanácsi állásfoglalásra ([2]), amely célja a felnőttkori írástudási és számolási készségek javítása, valamint szélesebb körű tanulási lehetőségek biztosítása az alacsony képzettségű uniós polgárok számára.

VALAMINT EMLÉKEZTETVE KÜLÖNÖSEN:

Az alapkészségek szintjének a XXI. század iskolái területén folyó európai együttműködés keretében történő emeléséről szóló, 2010. november 19-i tanácsi következtetésekre ([3]), amelyek újólag megerősítették a tagállamok arra irányuló elkötelezettségét, hogy a reformtörekvéseik keretében foglalkoznak a tanterv kérdésével, és a teljes tantervet illetően nagyobb hangsúlyt helyeznek az írástudásra az oktatás valamennyi szintjén; felkeltik az olvasás iránti érdeklődést, különösen a fiúk között; megvizsgálják az új technológiáknak a gyerekek olvasási készségére gyakorolt hatását annak érdekében, hogy a tanulás új formáinak kialakítása céljából ki tudják aknázni az e technológiákban rejlő potenciált; jobban segítik az olvasási nehézségekkel küzdő gyermekeket és a migráns hátterű tanulókat; továbbá javítják a tanároknak az olvasástudás elsajátításával kapcsolatos képzését, és megerősítik az iskola szellemiségét.

OLY MÓDON HATÁROZVA MEG:

Az írástudást, hogy az együttesen magában foglalja azokat az olvasási és írási kompetenciákat, amelyek lehetővé teszik a különböző formátumú információk megértését, felhasználását és kritikus értékelését, beleértve az írott, a nyomtatott, valamint az elektronikus szövegeket és a képeket is, és amely alapszintű, funkcionális és összetett írástudásra bontható ([4]).

ÜDVÖZÖLVE:

Az EU írástudással foglalkozó magas szintű szakértői csoportjának jelentését ([5]), amely ismerteti a írástudási teljesítmény EU-n belüli helyzetével kapcsolatos főbb tényeket, és az egész Uniót illetően cselekvésre szólít fel az írástudás szintjének javítása céljából.

FIGYELEMMEL:

Az „Írástudás mindenkinek" című, 2012. szeptember 5–6-án Nicosiában tartott elnökségi konferenciára, amelyen első alkalommal került sor a magas szintű szakértői csoport megállapításainak bemutatására,

valamint a Nicosiában 2012. október 4–5-én tartott informális miniszteri találkozóra, amely során az uniós oktatási miniszterek az írástudással kapcsolatos kérdéseket vitattak meg.

TUDOMÁSUL VÉVE, HOGY:

1. Az írástudás az élethez szükséges alapvető kompetencia, amely az adott személy számára lehetővé teszi az olyan képességek kifejlesztését, mint a mérlegelés, a szóbeli kifejezés, a kritikus gondolkodás és az empátia, és ezzel egyidejűleg erősíti a személyiségfejlődést, az önbizalmat, az identitásérzést, valamint a digitális és tudásalapú gazdaságban és társadalomban való teljes körű részvételt.

([1]) HL C 119., 2009.5.28., 2. o.
([2]) HL C 372., 2011.12.20., 1. o.
([3]) HL C 323., 2010.11.30., 11. o.

([4]) *Alapszintű írástudás:* a betűknek, szavaknak és szövegstruktúráknak az olyan szintű olvasáshoz és íráshoz szükséges ismerete, ami önbizalmat és motivációt ad a további fejlődéshez.
Funkcionális írástudás: az olyan szintű olvasás és írás képessége, amely az adott személy számára lehetővé teszi a fejlődést, valamint a társadalomban, otthon, az iskolában és a munkahelyen való boldogulást.
Összetett írástudás: az olvasási és írási készségeknek az írásbeli információk előállítására, megértésére, értelmezésére és kritikus értékelésére történő alkalmazásának a képessége. Ez adja a digitális részvételnek, valamint a pénzügyekkel, egészséggel stb. kapcsolatos tájékozott döntések meghozatalának az alapját.

([5]) http://ec.europa.eu/education/literacy/what-eu/high-level-group/documents/literacy-final-report_en.pdf

2. Az írástudás alacsony szintje visszafogja a gazdasági növekedést és csökkenti annak fenntarthatóságát. A tagállamok szempontjából jelentős gazdasági hasznot jelenthet, ha sikerül megvalósítani az EU azon célkitűzését, mely szerint 15 % alá kell csökkenteni az olvasás terén gyengén teljesítő 15 évesek arányát.

3. Az írástudás szintje a legtöbb európai országban stagnál, és nem kevesebb mint 1,1 millió 15 évesnek (azaz ötből egynek) nem megfelelő szintű az írástudása ([1]).

4. Az írástudás minden további tanulás alapja. Az alacsony szintű írástudás problémájának megoldása hatékony mód arra, hogy leküzdjük a korai iskolaelhagyásnak, a munkanélküliségnek, továbbá a gyenge készségekkel rendelkezők egész életen át tartó tanulásban való korlátozott részvételének a kiváltó okait.

5. Az egyre szélesebb körű digitalizáció egyre magasabb szintű írástudást követel meg, beleértve a következőkre vonatkozó képességet: szövegek kritikus értékelése, különböző formátumú szövegek kezelése, képek dekódolása, több különálló információ összehasonlítása és integrálása. Ezen túlmenően, a közösségi médiahálózatoknak köszönhetően megnőtt az írási kompetenciák jelentősége és láthatósága.

6. A társadalmi-gazdasági szempontból előnyös, illetve hátrányos helyzetű tanulók tanulási eredményei között minden európai országban jelentős eltérés figyelhető meg. Számos európai országban a szociális helyzetet tekintve az alsó kvartilisben található tanulók több mint kettő, vagy akár három évvel is el vannak maradva a felső kvartilisben található tanulóktól, míg néhány országban a hátrányos helyzetű tanulókat 15 éves korukra már gyakran funkcionális analfabétáknak tekintik.

7. 15 éves korban a fiúk és a lányok olvasási teljesítménye között jelentős, és egyre nagyobb – körülbelül egy évnek megfelelő – eltérés figyelhető meg, amely mögött motivációs okok húzódnak meg.

8. A szakoktatás és -képzés területén bizonyos esetekben nem áll rendelkezésre megfelelő támogatás ahhoz, hogy javuljanak az alapkészségek, valamint hogy az érintettek megértsék, milyen szoros az összefüggés az írástudás és a munkához szükséges készségek között.

EGYETÉRT ABBAN, HOGY:

1. Az írástudás nem csupán oktatási, hanem személyes, gazdasági, kulturális és szociális kérdés is. Ennek megfelelően, valamint a széles körű szerepvállalás érdekében az írástudás szintjének javítására irányuló kezdeményezésekbe a társadalom minél több szereplőjét be kell vonni, ideértve a vállalkozásokat, a médiát, a nem kormányzati szervezeteket, a szociális partnereket, a nem formális oktatást nyújtó intézményeket, a kulturális intézményeket, valamint a helyi szintű szociális, foglalkoztatási és egészségügyi szolgálatokat is.

2. Az olvasást fejlesztő és az írástudási teljesítményt javító olvasásbarát környezet kialakításához arra van szükség, hogy az iskolákban, könyvtárakban és médiaközpontokban, de ugyanakkor a hagyományosan nem az olvasás célját szolgáló helyeken és otthon is, több és változatosabb olvasnivaló álljon rendelkezésre, és hogy a családok már az egész kicsi gyerekek olvasásra neveléséhez is kapjanak támogatást. A szülőkben jobban kell tudatosítani ezt a kérdést, valamint azt, hogy a szülők – a kisgyermekkorban és a gyermek iskolai tanulmányai során végig – kulcsszerepet játszhatnak a gyermekek írástudásának javításában, továbbá az olvasással kapcsolatos motiváció és az olvasási kedv támogatásában.

3. Sürgősen fokozni kell a tagállami és uniós szinten annak céljából hozott intézkedések hatékonyságát, hogy javuljon – különösen a társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű – gyermekek és felnőttek írástudása. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a családi írástudás-fejlesztési programok költséghatékonyak és nagyon eredményesek.

4. A társadalmi-gazdasági különbségek csökkentésében és a gyermekek jövőjének megalapozásában kulcsfontosságú, hogy a gyermekek felkészült szakembereknek köszönhetően olyan színvonalas kisgyermekkori nevelésben és gondozásban részesüljenek, amely játékosan fejleszti és ösztönzi nyelvi készségeiket.

5. A kisgyermekkori nevelést és gondozást végző szakembereket és az általános iskolai tanárokat fel kell készíteni arra, hogy már az egészen kicsi gyermekek esetében felismerjék és kezeljék a nyelvi és tanulási nehézségeket.

6. Adott esetben meg kell erősíteni az általános iskolai tanárok olvasás- és írástanítási kompetenciáit, például azt, hogy pedagógiai célra milyen mértékben veszik igénybe az információs és kommunikációs technológiákban rejlő lehetőségeket. Ezen túlmenően, az elért eredmények tartóssá válásához és a további eredmények eléréséhez támogatni kell a középiskolai tanárokat abban, hogy az írástudás fejlesztésére valamennyi tantárgy oktatása során helyezzenek hangsúlyt, illetve adott esetben a tanárok számára szakértői segítséget kell biztosítani.

7. Az oktatási rendszerek jelenleg nem aknázzák ki teljes mértékben az új technológiáknak az írástudásra gyakorolt hatását. Az oktatási segédanyagoknak és a tanulási módszereknek a növekvő digitalizációra tekintettel való felülvizsgálata, valamint annak előmozdítása, hogy a tanárok új pedagógiai módszereket alkalmazzanak, a diákokat is motiváltabbá teheti.

8. Ösztönözni kell annak felmérését, hogy az újonnan érkezett migráns gyerekek és felnőttek a fogadó ország nyelvén (nyelvein) milyen nyelvi és írástudási készségekkel rendelkeznek, valamint azt, hogy az ilyen csoportok egyénre szabottabb támogatásban részesüljenek. Indokolt esetben, és a rendelkezésre álló források függvényében, a származási ország nyelvén is nyújtható támogatás.

([1]) E szöveg alkalmazásában a nem megfelelő szintű írástudás a PISA-felmérés szerinti 1. szintű vagy ez alatti szintű olvasási készséget jelenti, ami a legalapvetőbb olvasási készség használatára való képességnek felel meg, azaz szavak felismerésének és egyszerű mondatok írásának. Az ilyen szinten teljesítő tanulók nem képesek az információk összehasonlítására, ellentétbe állítására, kategorizálására, integrálására és értékelésére, nem tudnak megbirkózni hosszú, összetett, egymásnak ellentmondó vagy szokatlan szövegekkel, valamint nem képesek következtetéseket levonni, hipotéziseket megfogalmazni vagy kritikus módon értelmezni egy szöveget.

9. Konkrét életkori elvárási szintek megállapítása és értékelő eszközök létrehozása révén – eredményes minőségbiztosítással kiegészítve – támogatni kell egy koherensebb írástudási tanterv kialakítását, beleértve az írástudás fejlesztésének beépítését a teljes iskolai tantervbe, és egy felnőttekre vonatkozó írástudási tanterv kidolgozását is.

10. A felnőtt lakosság készségeinek rendszeres felmérése, valamint a vállalkozások, a média, a nem kormányzati szervezetek, a szociális partnerek, a kulturális intézmények, illetve a helyi szintű szociális, foglalkoztatási és egészségügyi szolgálatok bevonása rendkívül nagy mértékben elősegítené az egész társadalomra kiterjedő, általános írástudási problémák tudatosítását célzó stratégiák megvalósítását.

11. A felnőtteknek szóló írástudás-fejlesztő programok változatosabbá és színvonalasabbá tétele érdekében az ilyen programokban közreműködő tanároknak speciális pedagógiai képzést kell biztosítani; gondoskodni kell továbbá arról, hogy a tanterv szorosan kapcsolódjon a munkához szükséges készségekhez, biztosítva a megfelelő segédanyagok meglétét és azt, hogy a kurzusok időtartama és intenzitása megfelelő legyen, továbbá megfelelő IKT-segédeszközöket és értékelési módszereket is rendelkezésre kell bocsátani.

ENNEK MEGFELELŐEN FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT, HOGY:

1. Gondoskodjanak arról, hogy nyomon követés és adatgyűjtés révén megfelelő tudományos tényanyag álljon rendelkezésre, miközben a lehető legnagyobb mértékben felhasználják a már meglévő forrásokat, azaz például a PISA- és a PIAAC-felmérés adatait.

2. A szélesebb körű készségfejlesztési stratégiák részeként dolgozzanak ki az írástudás fejlesztésére irányuló olyan módszertani kereteket, melyek ötvözik az összes érintett – oktatási és egyéb területen működő – fél, szervezet és hatóság hozzájárulásait; és adott esetben erősítsék meg a helyi, regionális és nemzeti szintű hatóságok, a szociális partnerek, valamint a tanárokat, a szülőket és a felnőttoktatásban résztvevőket képviselő szervezetek közötti, az írástudás fejlesztésére irányuló kezdeményezéseket.

3. Ösztönözzék széles körű figyelemfelkeltő intézkedések elfogadását, és ezzel tartsák a köztudatban az írástudás kérdését, valamint érjék el azt, hogy többé egyik korosztály esetében se legyen tabu az írástudási készségek alacsony szintje. Különösen a munkáltatók figyelmét kellene felhívni arra, hogy munkavállalóik írástudásának javítása motivációs és gazdasági szempontból is előnyökkel jár, és ösztönözni kellene őket az ezt a célt szolgáló lépések megtételére.

4. Ösztönözzék családi írástudás-fejlesztési programok kidolgozását és végrehajtását, különösen a társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű családok esetében, és ezzel tegyék lehetővé, hogy a szülők és más családtagok mind a saját, mind pedig a gyermekek írástudási készségeit fejlesszék.

5. Mozdítsák elő, hogy a színvonalas kisgyermekkori nevelés és gondozás minden gyermek számára elérhető legyen, mert ez rendkívül nagy mértékben hozzájárulna a társadalmi-gazdasági különbségek csökkentéséhez.

6. Az oktatási segédanyagokat és a tanulási módszereket folyamatosan vizsgálják felül a növekvő digitalizáció fényében, és ezzel járuljanak hozzá a tanulók motiválásához és a nem formális tanulásban rejlő lehetőségek jobb kiaknázásához. Ösztönözzék az iskolai szoftverek kidolgozását, segítve ezáltal a tanárokat abban, hogy az írástudás javítására új módszertani kereteket tudjanak kidolgozni.

7. Ösztönözzék azzal kapcsolatos világos iránymutatások kidolgozását, hogy a tanároknak az iskoláskorúak és a felnőttek olvasás- és írástanításához milyen kompetenciával kell rendelkezniük, továbbá ösztönözzék a speciális igényekhez alkalmazkodó, egyénre szabott oktatási módszereket.

8. A tanárok körében fokozzák a tudatosságot, és gondoskodjanak arról, hogy minden tanár megfelelő elméleti ismeretekkel rendelkezzen az írástudás elsajátításával és tanításával kapcsolatban, és képes legyen felismerni és megfelelően kezelni a tanulók olvasási és írási nehézségeit, valamint arról, hogy egyre több helyen lehessen igénybe venni szakemberek, illetve adott esetben erre szakosodott tanárok segítségét.

FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT ÉS A BIZOTTSÁGOT, HOGY:

1. Készítsenek jelentést az írástudás javítása érdekében tett, minden életkori csoportra kiterjedő fellépéseikről, és lehetőleg ezeknek a fellépéseknek a hatásairól is az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszerének végrehajtásáról (Oktatás és képzés 2020) szóló következő, azaz 2015. évi tanácsi és bizottsági közös jelentésben.

2. Használják fel az egész életen át tartó tanulás programjában és a jövőben elfogadandó uniós oktatási és képzési programban rendelkezésre álló összes releváns intézkedést, valamint az Európai Szociális Alap forrásait az írástudás fejlesztését célzó innovatív módszerek Unió-szerte történő támogatására és terjesztésére, valamint a jövőbeni szakpolitikai intézkedések alapjául szolgáló tudományos tényanyag gyarapítására. A következő többéves pénzügyi kerettel kapcsolatos tárgyalások eredményének sérelme nélkül, a jövőbeni oktatási és képzési uniós program keretein belül támogassanak az eddiginél több, írástudással kapcsolatos stratégiai és ágazatokon átívelő intézkedést, hogy ezzel is serkentsék az innovációt, és eredményesebbé tegyék a szakpolitikai intézkedéseket.

3. Adott esetben gondoskodjanak arról, hogy az írástudással kapcsolatos kérdések megfelelő hangsúlyt kapjanak az Európa 2020 folyamaton belül.

FELKÉRI A BIZOTTSÁGOT, HOGY:

1. Támogassa az írástudás fejlesztésével kapcsolatos európai együttműködést, különösen az e területen dolgozó tagállami szervezetek hálózatának létrehozásával, hogy előmozdítsa ezzel a nemzetek közötti együttműködést és a írástudásra vonatkozó tagállami politikák fejlesztését; továbbá szervezze meg – a téma iránt érdeklődő tagállamokkal közösen – az „*Olvasó Európa*” hetet, melynek célja, hogy az EU egészében ráirányítsa a közvélemény figyelmét az írástudással kapcsolatos kérdésekre.

2. 2013-ban nyújtson be jelentést az alapkészségekre vonatkozó szakpolitikai együttműködésről, és abban határozzon meg hatékony szakpolitikai intézkedéseket az írástudásban, matematikában és természettudományokban gyengén teljesítők arányának csökkentésére az egész életen át tartó tanulás teljes folyamatában, valamint fektessen hangsúlyt mind az olvasási, mind az írási készségekre és kompetenciákra.

3. Biztosítsa, hogy az IKT-eszközök oktatásban és ifjúsági területen történő használatával kapcsolatos bizottsági kezdeményezések teljes körűen foglalkozzanak azokkal a kihívásokkal és lehetőségekkel, amelyek az írástudás terén a digitalizáció és az új technológiák következtében merültek fel.

4. Minden megfelelő eszközzel – beleértve a nyitott koordinációs módszer keretében rendelkezésre álló eszközöket és az Europa honlap új, írástudásra vonatkozó oldalát is – segítse elő az írástudási teljesítmény javítását célzó szakpolitikai kezdeményezésekkel kapcsolatos bevált gyakorlatok azonosítását, elemzését és megosztását.

5. Az Education and Training Monitor c. folyóiratban tegyen közzé összehasonlító adatokat és elemzéseket arra vonatkozóan, hogy az Oktatás és képzés 2020 alapkészségekre vonatkozó referenciaértéke teljesítésében milyen eredményeket sikerült elérni, és a folyóirat segítségével is gyarapítsa az írástudásra vonatkozó jövőbeni szakpolitikai intézkedések alapjául szolgáló tudományos tényanyagot.

6. Használja ki az OECD-vel az oktatás terén történő együttműködés céljából létrehozott új keretet [1] a tagállami nyomon követés és adatgyűjtés támogatására.

---

[1] Valamennyi tagállam számára biztosítani kell a szervezet munkájában való részvétel jogát.